

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Сучасні проблеми розвитку міжнародного фінансового ринку

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси, банківська справа та страхування

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Третій (освітньо-науковий)

Тип дисципліни

Обов'язкова

Семестр

3

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Мащенко Ольга Вікторівна

Olha.Mashchenko@khpі.edu.ua

докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»

Досвід роботи – більше 20 років. Авторка понад 100 наукових та навчально-методичних праць.

Провідна лекторка з освітніх компонентів: "Фінанси", "Страхування та страхова справа", "Фінансові ринки", "Банківський менеджмент", "Фінансові технології (FinTech)", "Теорія міжнародних фінансів".

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Освітній компонент спрямовано на формування комплексного розуміння сучасних тенденцій, викликів та протиріч функціонування глобального фінансового простору; охоплює аналіз процесів фінансової глобалізації, зростання міжнародних інвестиційних потоків, трансформації структури міжнародних фінансових інститутів та посилення міжнародної фінансової регуляції. Розглянуто причини та наслідки міжнародних фінансових криз, проблеми координації дій міжнародних організацій, а також цифрові та інституційні виклики, які супроводжують розвиток міжнародного фінансового ринку у сучасних умовах глобалізації та економічної інтеграції.

Мета та цілі дисципліни

Виробити у аспіранта теоретичні уявлення та практичні навички щодо оцінювання стану глобального фінансового ринку і здібності пропонувати ефективні стратегії управління міжнародними фінансовими ризиками.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – диференційований залік.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхуванні та фондового ринку на основі системного наукового світогляду, професійної етики, загального культурного кругозору.

ЗК06. Здатність розробляти, оцінювати та запроваджувати проекти і управляти ними.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, на основі критичного переосмислення сучасної теорії, методології та практики, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері фінансів, банківської справи, страхуванні та фондовому ринку і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК05. Здатність до виявлення тенденцій та визначення закономірностей розвитку фінансово-економічних процесів на макро-, мезо- та/або мікроекономічному рівнях.

СК07. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів за різними напрямками та сферами фінансової діяльності.

Результати навчання

РН02. Мати концептуальні та методологічні знання, демонструвати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку і на межі предметних галузей, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, за результатами аналізу наукових джерел інформації, економіко-математичного моделювання.

РН05. Розробляти, оцінювати та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які спрямовані на розв'язання значущих проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку з урахуванням соціально-економічних, етичних, екологічних і правових аспектів та управляти ними.

РН06. Розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення, пов'язані з підвищенням результативності, дієвості та ефективності формування та використання фінансових ресурсів за різними напрямками та сферами фінансової діяльності.

РН09. Вміти виконувати оригінальні дослідження в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та міждисциплінарних напрямках і кваліфіковано відображати їх результати у наукових публікаціях.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 20 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Освітній компонент «Сучасні проблеми розвитку міжнародного фінансового ринку» відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми безпосередньо спирається на наступні освітні компоненти: «Сучасні методи досліджень з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку», «Студії з фінансів і банківської справи».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають

актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Аспіранти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій. Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Міжнародний фінансовий ринок та його структура

Фінансові ресурси світу та механізм їхнього перерозподілу. Світові фінансові активи та їхні властивості. Світові валютно-фінансові потоки. Сутність, функції та особливості міжнародного фінансового ринку. Фактори, що визначають участь національних фінансових ринків в операціях міжнародного фінансового ринку. Структура міжнародного фінансового ринку. Учасники міжнародного фінансового ринку. Етапи формування міжнародного фінансового ринку. Сучасні тенденції розвитку міжнародного фінансового ринку в умовах фінансової глобалізації.

Тема 2. Глобалізація фінансових ринків і їх вплив на національні економіки

Сутність поняття і прояви глобалізації. Сутність процесу фінансової глобалізації. Індикатори оцінювання глобальних процесів. Чинники розвитку глобальних процесів. Загрози і виклики фінансової глобалізації. Світові фінансові кризи та їх особливості. Аналіз інтеграції національних фінансових систем у світовий фінансовий простір. Посилення трансграничних ризиків. Вплив глобалізації на монетарну та фіскальну незалежність держав. Регуляторні виклики глобалізації для національних банків-інститутів.

Тема 3. Фрагментація і «дедетермінація» міжнародних фінансових ринків

Поняття фрагментації міжнародних фінансових ринків. Ознаки фрагментації: валютні блоки, валютні зони, обмеження операцій. Роль санкцій, валютного контролю, «фінансового розриву» (financial decoupling). «Дедетермінація» (de-dollarization / de-globalization) міжнародного фінансового простору. Перехід від домінування долара (USD) до інших валют (CNY, EUR, бінарні валютні пари). Ініціативи великих країн зі створення альтернативних платіжних систем. Вплив «дедетермінації» на міжнародні валютні резерви та розрахунки. Причини та наслідки фрагментації та дедетермінації.

Тема 4. Валютні кризи та стабільність міжнародного валютного ринку

Поняття та інструменти міжнародного валютного ринку. Функції міжнародного валютного ринку. Структура та учасники міжнародного валютного ринку. Валютний курс та валютні операції. Основні тенденції та перспективи розвитку міжнародного валютного ринку. Причини виникнення валютних криз. Механізми спекулятивних атак на міжнародному валютному ринку. Недоліки існуючих валютних режимів (фіксованих, плаваючих, «керованого» плавання). Роль міжнародних фінансових інституцій (МВФ, Всесвітній банк, Банк міжнародних розрахунків) у кризах та регулюванні.

Тема 5. Ризики міжнародного фінансового ринку

Основні типи ризиків (валютний, процентний, кредитний, ліквіднісний, системний). Хеджування міжнародних ризиків. Оцінювання й прогнозування системних ризиків в міжнародному фінансовому секторі.

Тема 6. Розвиток похідних фінансових інструментів

Типи деривативів на міжнародному ринку (ф'ючерси, опціони, свопи, структуровані продукти). Похідні фінансові інструменти, які одночасно допомагають управляти ризиками і збільшують нестабільність. Регуляторні виклики навколо позабіржових (OTC) деривативів.

Тема 7. Фінансова стабільність та макронізинне регулювання міжнародних фінансових ринків

Концепція макронізного регулювання міжнародних фінансових ринків. Ефекти міжнародних стандартів (Базель-III/IV, рекомендації ФРС, ЄЦБ) на міжнародний фінансовий ринок. Регуляторне балансування між зростанням кредитування та збереженням стабільності. Недоліки існуючого міжнародного регуляторного режиму.

Тема 8. Цифровізація та FinTech-інновації на міжнародному фінансовому ринку

Вплив блокчейн-технологій та криптоактивів на структуру міжнародного фінансового ринку. Ризики і перспективи від CBDC та стабільних монет. Вплив FinTech платформ на доступ малих інвесторів до міжнародних ринків. Регуляторні виклики децентралізованого фінансового сектора (DeFi).

Тема 9. Екофінансова трансформація та ESG-інвестування на міжнародних фінансових ринках
ESG-інвестування та його вплив на міжнародні фінансові потоки. ESG-рейтинг. Зелені облігації, суверенні та корпоративні «зелені» проєкти. Ризики «зеленої мітки» (greenwashing) на міжнародних ринках. Сучасні інструменти міжнародного регулювання для ESG-фінансування.

Тема 10. Інституційні та інформаційні проблеми міжнародного фінансового ринку

Вплив асиметрії інформації на ефективність міжнародних фінансових ринків. Типи транзакційних витрат і правових бар'єрів у міжнародному фінансовому секторі. Вплив різного рівня розвитку інституційних систем країн на привабливість міжнародного фінансування. Реформи інституцій для підвищення прозорості та стабільності міжнародного фінансового ринку.

Теми практичних занять

Тема 1. Міжнародний фінансовий ринок та його структура

Проведення аналізу участі обраної країни у міжнародному фінансовому ринку.

Тема 2. Глобалізація фінансових ринків і їх вплив на національні економіки

Переосмислення абстрактного терміну «глобалізація фінансових ринків» через призму реальних макроекономічних процесів у конкретній країні.

Тема 3. Фрагментація і «дедетермінація» міжнародних фінансових ринків

Проведення аналізу реальних сценаріїв розпаду єдиного міжнародного фінансового ринку та розуміння наслідків для національних економік.

Тема 4. Валютні кризи та стабільність міжнародного валютного ринку

Визначення механізмів валютних криз, їх впливу на міжнародний валютний ринок та способів забезпечення валютної стабільності.

Тема 5. Ризики міжнародного фінансового ринку

Систематизація поняття ризиків міжнародного фінансового ринку та відпрацювання навичок їх аналізу та управління в реальних умовах.

Тема 6. Розвиток похідних фінансових інструментів

Оцінка процесів зміни структури міжнародного ринку похідними фінансовими інструментами з одночасним формуванням нових можливостей і нових ризиків.

Тема 7. Фінансова стабільність та макронізне регулювання міжнародних фінансових ринків

Визначення впливу міжнародних підходів до макронізного регулювання на фінансову стабільність і компромісів між безпекою та економічним ростом.

Тема 8. Цифровізація та FinTech-інновації на міжнародному фінансовому ринку

Розуміння, як цифрові технології та FinTech-інновації змінюють міжнародний фінансовий ринок, створюючи нові можливості, але одночасно вимагають глибшого регулювання та управління ризиками.

Тема 9. Екофінансова трансформація та ESG-інвестування на міжнародних фінансових ринках

Визначення як ESG-інвестування змінюють структуру міжнародних фінансових ринків: розподіл капіталу між «зеленими» та «карбоновими» секторами, вплив на доступ до фінансування для різних індустрій, зміна ціни капіталу для ESG-компаній.

Тема 10. Інституційні та інформаційні проблеми міжнародного фінансового ринку

Виявлення інформаційних розривів та інституційних слабкостей у фінансовій системі. Проведення аналізу реальних прикладів фінансових криз, скандалів або інвестиційних ризиків, пов'язаних з непрозорістю або слабкими регуляторними структурами.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Освітній компонент передбачає виконання індивідуального завдання.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Міжнародна фінансова система : підручник / Колектив авторів. За заг. ред. проф. В.М. Кочеткова. Київ. Видавництво Ліра-К, 2023. 270 с.
2. Ганзюк С. М. Фінансовий ринок : конспект лекцій. Кам'янське : ДДТУ, 2022. 64 с.
3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
4. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
5. Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012. № 5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text>
6. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : Закон України від 30.10. 1996. № 448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 05.07.2012. № 5080-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
8. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
9. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021. № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
10. Рамський А.Ю., Жукова Ю.М., Обушний С.М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях : навчальний посібник. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с.
11. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року Київ: Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/eMbmHjDsYNIldsE>
12. Фінансовий ринок: навчальний посібник / Н. В. Трусова, С. А. Нестеренко, І. Є. Якушева. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с.

Додаткова література:

1. Карлін М. І., Івашко О. А. Фінансові системи країн Європейського Союзу : підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 384 с.
2. Роцина Н.В., Шевчук О.А., Кустарьова К.М. Дослідження міжнародного фінансового ринку в умовах діджиталізації: нові можливості. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2021. № 18. С. 44-50. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.231459>
3. Сіденко С. Сучасні тенденції розвитку міжнародних фінансових центрів. Міжнародна економічна політика. 2022. № 2(37). С. 7-30. URL: https://iepjournals.com/journals/37/2022_37_4_Sidenko.pdf
4. Chugunov I., Nasibova O. (Мащенко О. В.) Financial support of social protection of the population in countries with developed and transformation economy. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2021. 11/01-XVII. pp. 154–158. URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110117/papers/A_33.pdf
5. Chugunov I., Nasibova O. (Мащенко О. В.) Public funding of social protection: Impact on social indicators in Eurozone countries. Investment Management and Financial Innovations. 2021. Vol. 18. Issue 2. pp. 181–192. URL: [https://doi.org/10.21511/imfi.18\(2\).2021.15](https://doi.org/10.21511/imfi.18(2).2021.15)
6. Nasibova O. (Мащенко О. В.), Khachatryan V., Nepytyaliuk A., Pasichnyi M., Tabenska J. Demographics' Impact on Economic Growth in Central Europe and the Baltic States. Economics. 2023. T. 11. № s1. pp. 37-54. URL: <https://doi.org/10.2478/eoik-2023-0062>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності аспіранта та розподіл балів

Шкала оцінювання

Академічні успіхи здобувача вищої освіти визначаються за допомогою критеріїв та системи оцінювання знань та вмінь здобувачів, яка використовується в НТУ «ХПІ»

(<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya-pro-kryteriyi-otsinyuvannya-znan-ta-vmin-i-pro-rejtyng-zdobuvachiv.pdf>)

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, а також перевірки індивідуального завдання. Підсумковий контроль здійснюється за результатами диференційованого заліку або в результаті накопичення оцінок з окремих тем у разі виконання здобувачем усіх видів поточних контрольних заходів. За умовами виконання здобувачем індивідуального завдання з навчальної дисципліни, але за відсутності результатів поточного контролю (практичні заняття), здобувач не може бути атестованим із навчальної дисципліни до ліквідації ним поточної заборгованості. Розрахункове значення у кількісній формі підсумкової оцінки визначається за формулою:

$$O = \frac{\sum(K_i \times O_i)}{\sum K_i}$$

де K_i – кількість кредитів i -го виду занять; O_i – оцінка у кількісній формі (бали) з i -го виду занять.

Розподіл кредитів за видами занять з дисципліни

Види занять	Кількість кредитів (K_i)
Практичні роботи	2
Індивідуальне завдання	2

Оцінювання кожного виду занять (O_i) здійснюється за 100-бальною шкалою.

Норми академічної етики і політика курсу

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/> |

Погодження

Силабус погоджено

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Гарант ОП
Олександр МАНОЙЛЕНКО

